

## ANAYASA MAHKEMESİ KARARI

Anayasa Mahkemesi Başkanlığından:

**BİRİNCİ BÖLÜM**  
**KARAR**

**MEHDİ BAŞOĞLU BAŞVURUSU**

**Başvuru Numarası** : 2022/56621

**Karar Tarihi** : 14/1/2026

**Başkan** : Hasan Tahsin GÖKCAN

**Üyeler** : Recai AKYEL

Yusuf Şevki HAKYEMEZ

İrfan FİDAN

Yılmaz AKÇİL

**Raportör** : Hüseyin ERAL

**Başvurucu** : Mehdi BAŞOĞLU

**Vekili** : Av. Metin İŞERİ

**I. BAŞVURUNUN ÖZETİ**

1. Başvuru, sanığın yokluğunda açıklanan esas hakkındaki mütalaaya karşı mahkeme huzurunda savunma yapma imkânı sağlanmadan mahkûmiyet kararı verilmesi nedeniyle savunma için gerekli zaman ve kolaylıklara sahip olma hakkının ihlal edildiği iddiasına ilişkindir.

2. Sarp Kara Hudut Kapısı Şube Müdürlüğü personelinin 1/3/2018 tarihinde Gürcistan'a çıkış yapmak amacıyla yabancı yolcu çıkış pasaport kontrol noktasına müracaat eden T.G. ye ait Gürcistan kimlik kartında bulunan fotoğrafın müracaat eden kişiye (başvurucuya) ait olmadığından şüphelenmesi üzerine tahkikat yapılmasına karar verilmiştir.

3. Sarp Sınır Kapısı Kaçakçılık ve İstihbarat Şube Müdürlüğü görevlilerince yapılan incelemede Gürcistan kimlik kartında yer alan fotoğrafın çıkış için müracaat eden başvurucuya benzemediği ve ibraz edilen çıkış formundaki bilgilerin kazıntı yoluyla değiştirildiği tespit edilmiştir. Başvurucu, bu esnada üzerinde bulunan ve kendisine ait bilgileri içeren sürücü belgesini görevlilere ibraz etmiştir. Başvurucuya ait kimlik bilgileri doğrultusunda yapılan sorgulama neticesinde başvurunun silahlı terör örgütüne üye olma suçundan yakalama kaydı bulunduğu anlaşılmıştır. İfadesi alınan başvuru, yakalama kararından haberi olduğunu ve yurt dışına çıkabilmek için para karşılığında Gürcistan kimliğini edindiğini beyan etmiştir.

4. İstanbul 8. Sulh Ceza Hâkimliği, başvuru hakkındaki yakalama kararına konu silahlı terör örgütüne üye olma suçundan başvurunun 7/3/2018 tarihinde tutuklanmasına karar vermiştir.

5. Kolluk görevlileri tarafından hazırlanan fezleke doğrultusunda Hopa Cumhuriyet Başsavcılığı (Başsavcılık) başvurunun resmi belgede sahtecilik suçundan cezalandırılması talebiyle 9/5/2018 tarihli iddianame düzenlemiştir. İddianamede başvurunun Gürcistan'a geçmek amacıyla ibraz ettiği çıkış formunda tahrifat yapıldığının kriminal inceleme sonucu tespit edildiği belirtilerek atılı suçu işlediği iddia edilmiştir.

6. İddianamenin kabulü ile açılan dava, Hopa 2. Asliye Ceza Mahkemesince (Mahkeme) görülmeye başlanmıştır. Mahkeme 13/7/2018 tarihinde duruşma hazırlığı işlemleri yapmıştır. Tensip Tutanağı'nda diğerlerinin yanı sıra iddianamenin başvuruca tebliğine ve başvurunun duruşma günü Ses ve Görüntü Bilişim Sistemi (SEGBİS) vasıtasıyla hazır edilmesi için bulunduğu ceza infaz kurumuna yazı yazılmasına karar verilmiştir.

7. İddianame, birinci celse öncesinde ceza infaz kurumundaki başvuruca 19/7/2018 tarihinde tebliğ edilmiş ve başvuruca 12/11/2018 tarihli dilekçeyle yazılı savunmasını Mahkemeye bildirmiştir.

8. Yargılama on üç celsede tamamlanmıştır. Başvuruca 13/11/2018 tarihinde yapılan birinci celseye bulunduğu ceza infaz kurumundan SEGBİS yoluyla katılmıştır. Yasal hakları hatırlatıldıktan ve iddianame okunduktan sonra savunmasını yapan başvuruca; hakkındaki yakalama kararından haberinin olmadığını, Gürcistan kimlik kartını ibraz ettiğini ancak sahte olduğu ileri sürülen çıkış formunu ibraz etmediğini, belgenin cüzdanında yapılan hukuka aykırı aramada ele geçirildiğini beyan ettikten sonra belge üzerinde adli tıp incelemesi yapılmasını talep etmiştir. Mahkeme, sahtecilik iddiasına konu belge üzerinde İstanbul Adli Tıp Kurumu tarafından inceleme yapılmasına ve başvurunun bir sonraki celsede SEGBİS vasıtasıyla hazır edilmesine karar vererek celseyi ertelemiştir. Başvurunun duruşmalardan bağışık tutulmasına yönelik bir ara kararı ise bulunmamaktadır.

9. Celse sonrasında ilk Duruşma Tutanağı ve dosyada bulunan diğer belgeler başvuruca 22/11/2018 tarihinde tebliğ edilmiştir. Ulusal Yargı Ağı Bilişim Sistemi (UYAP) aracılığıyla erişilen belgelere göre başvuruca 25/12/2018 tarihinde tahliye edilmiştir. Tahliye kararı sonrasında gerçekleştirilen altı celseye başvuruca katılmamıştır. Celseler adli tıp raporunun beklenmesi amacıyla ertelenmiştir. Yedinci celse öncesinde dosyaya sunulan 21/4/2020 tarihli adli tıp raporunda, çıkış işlem formunda bulunan yazıların kimyasal yöntem kullanılarak silindiği ve değiştirildiği bildirilmiştir.

10. Başvuruca, yedinci celseye de katılmamıştır. Mahkeme, yedinci celseyi başvurunun tahliye edildiğinde bildirdiği adresin ceza infaz kurumundan sorulması amacıyla ertelemiştir. Celse arasında başvuruca 21/4/2020 tarihli adli tıp raporuna yönelik itirazlarını içeren 20/12/2020 tarihli dilekçeyi UYAP üzerinden Mahkemeye göndermiştir. Öte yandan celse arasında ceza infaz kurumunca başvurunun tahliye esnasında beyan ettiği adres Mahkemeye bildirilmiştir. Başvurunun katılmadığı sekizinci celsede, ceza infaz kurumunca bildirilen adres gözetilerek başvurunun beyanlarının alınması amacıyla istinabe mahkemesine yazı yazılmasına, adli tıp raporunun başvuruca tebliğine ve olay hakkında bilgisi olan iki kolluk görevlisinin tanık olarak dinlenmesine karar verilmiştir.

11. İstinabe mahkemesi dokuzuncu celse öncesinde başvuruca tebligat yapılmadığı gerekçesiyle evrakı iade etmiştir. Başvurunun katılmadığı dokuzuncu celsede tanık S.Y. dinlenmiştir. S.Y. düzenledikleri tutanağın içeriğinin doğru olduğunu beyan etmiştir. Onuncu celse öncesinde ise istinabe mahkemesi tarafından dinlenen tanık A.K.nın

S.Y. ile aynı yöndeki beyanları dosyaya gönderilmiştir. Başvurucu, tanık beyanlarının alındığı her iki Duruşma Tutanağı'nı 8/6/2021 tarihinde UYAP vasıtasıyla okumuştur.

12. Başvurucunun katılmadığı onuncu celsede Cumhuriyet savcısı tarafından sunulan esas hakkında mütalaada, iddianamede anlatımı yapılan olay ve sevk maddesi doğrultusunda başvurucunun cezalandırılması talep edilmiştir. Mahkeme bu defa başvurucunun mütalaaya karşı savunmasını yapabilmesi amacıyla Merkezî Nüfus İdaresi Sistemi (MERNİS) adresi itibarıyla istinabe mahkemesine yazı yazmıştır. İstinabe mahkemesi ise başvurucunun MERNİS adresine tebligat yapılamadığını belirterek evrakı iade etmiştir. Aynı şekilde UYAP kayıtları doğrultusunda yapılan incelemeye göre başvurucunun onuncu celseye ait Duruşma Tutanağı'nı 7/7/2021 tarihinde okuduğu anlaşılmıştır.

13. Mahkeme on birinci celsede başvurucunun adresinin kolluk tarafından araştırılmasına, kolluk tarafından tespit edilecek bu adres ile birlikte duruşmada bildirdiği ve MERNİS'te kayıtlı adresine mütalaayla birlikte "*duruşmaya gelmediğiniz takdirde yokluğunuzda karar verileceği*" ihtarını da içeren davetiye tebliğine karar vermiştir. Celse arasında tebligatların iade edildiğine dair evrak dosyaya gönderilmiştir. On ikinci celsede de başvurucuya ait olduğu tespit edilen yeni MERNİS adresine anılan ihtarı da içeren tebligat çıkarılmasına karar verilmiştir. Başvurucuya ulaşılamaması nedeniyle anılan tebligat iade edilmiştir. Başvurucu anılan Duruşma Tutanağı'nı 7/10/2021 tarihinde UYAP üzerinden okumuştur.

14. Mahkemece başvurucunun katılmadığı on üçüncü celsede resmî belgede sahtecilik suçundan alt sınırdan uzaklaşmak sureti ile 2 yıl 1 ay hapis cezası ile cezalandırılmasına karar verilmiştir. Mahkemenin gerekçeli kararında başvurucunun soruşturma aşamasında verdiği beyan, Olay Tutanağı, tanık beyanları ve kriminal inceleme raporunu dikkate alınarak başvurucunun yabancı ülke vatandaşlarının çıkış yaptıkları kapıya müracaatı esnasında ibraz ettiği çıkış işlem formunun sahte olduğunun tespit edildiği hususuna dayanılmıştır.

15. Vekâletname sunan başvuru müdafii, mahkûmiyet kararına karşı verdiği istinaf dilekçesinde diğerlerinin yanı sıra Mahkemece usulüne uygun tebligat yapılmaması nedeniyle adli tıp raporuna ve dinlenen tanık anlatımlarına karşı beyanda bulunamadığını ve son savunmasını yapma hakkı verilmediğini ileri sürmüştür. Başvurucunun istinaf talebi, Trabzon Bölge Adliye Mahkemesi 4. Ceza Dairesince 20/4/2022 tarihinde esastan reddedilmiştir.

16. Başvurucu, nihai kararı 21/4/2022 tarihinde öğrendikten sonra 20/5/2022 tarihinde bireysel başvuruda bulunmuştur.

17. Komisyon, savunma için gerekli zaman ve kolaylıklara sahip olma hakkı dışındaki şikâyetlerin kabul edilemez olduğuna ve anılan hakka ilişkin şikâyetin kabul edilebilirlik ve esas incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar vermiştir.

## **II. DEĞERLENDİRME**

18. Başvurucu, ikamet adresine yapılmayan usulsüz tebligata bağlı olarak mütalaaya karşı son savunmasını yapamadığını, son söz hakkını kullanmasının engellendiğini, savunma imkânı verilmediğini belirtmiş; yokluğunda yargılama yapılarak mahkûmiyet kararının açıklanması nedeniyle adil yargılanma hakkının ihlal edildiğini ileri sürmüştür.

19. Adalet Bakanlığı (Bakanlık) görüşünde, konuya ilişkin mevzuat hükümleri ile yargısal kararlara değinilerek ihlal iddiaları değerdendirilirken bu hususların yanı sıra somut olayın kendine özgü koşullarının da dikkate alınması gerektiğı belirtilmiştir.

20. Başvurucunun iddiaları, adil yargılanma hakkı kapsamında savunma için gerekli zaman ve kolaylıklara sahip olma hakkı yönünden incelenmiştir.

21. Anayasa'nın 36. maddesi uyarınca herkes iddiada bulunma, savunma ve adil yargılanma hakkına sahiptir. Anayasa'nın anılan maddesinde adil yargılanma hakkından ayrı olarak iddia ve savunma hakkına birlikte yer verilmesi, taraflara iddia ve savunmalarını mahkeme önünde dile getirme fırsatı tanınması gerektiğı anlamını da içermektedir (*Mehmet Fidan* [1. B.], B. No: 2014/14673, 20/9/2017, § 37).

22. Ceza yargılamasında savunma hakkının güvence altına alınması demokratik toplumun temel ilkelerindendir (*Erol Aydeğer* [1. B.], B. No: 2013/4784, 7/3/2014, § 32). İddiaya karşı savunma imkânı tanınmadığı sürece adil muhakeme yapılması mümkün değildir.

23. Suç isnadı altındaki kişiye savunma hakkının şeklen değil gerçek anlamda sağlanması gerekir. Bunun için suç isnadı altındaki kişi, savunma için yeterli imkânı yani gerekli zaman ve kolaylıklara sahip olmalıdır. Bu itibarla anılan güvence, adil yargılanma hakkının kapsam ve içeriğine dâhil ve bu hakkın doğal sonucudur. Diğer yandan Anayasa'nın 36. maddesine "*adil yargılanma*" ibaresinin eklenmesine ilişkin gerekçede, taraf olduğumuz uluslararası sözleşmelerce de güvence altına alınan adil yargılama hakkının madde metnine dâhil edildiğı vurgulanmıştır. Nitekim Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi'nin (Sözleşme) 6. maddesinin (3) numaralı fıkrasının (b) bendinde, bir suç ile itham edilen herkesin savunmasını hazırlamak için gerekli zaman ve kolaylıklara sahip olma hakkı düzenlenmiştir (*Ufuk Rifat Çobanoğlu* [2. B.], B. No: 2014/6971, 1/2/2017, § 37).

24. Anayasa Mahkemesi de savunma için gerekli zaman ve kolaylıklara sahip olma hakkının Anayasa'nın 36. maddesinde belirtilen adil yargılanma kavramı yanında *meşru vasıta ve yollardan yararlanma* kavramının da kapsamında olduğunu belirtmiştir (AYM, E.1992/8, K.1992/39, 16/6/1992).

25. Savunma için gerekli kolaylık kavramı şüpheliye/sanığa savunma için yardımcı olacak veya olabilecek zorunlu imkânları ifade etmekte ve silahların eşitliğini sağlamayı amaçlamaktadır. Suç isnadı altındaki kişiye sağlanması zorunlu kolaylıklar, savunma için gerekli olanlardır. Kişinin beraat etmesini veya cezasının azaltılmasını sağlayabilecek delil niteliğindeki belgelere erişimine ve müdafiiyle görüşmesine izin verilmesi, gerekçeli kararın tebliğ edilmesi ve yargılama esnasında esaslı değişikliklerden haberdar edilmesi sağlanacak kolaylıklardır (*Ufuk Rifat Çobanoğlu*, § 45).

26. Anayasa Mahkemesi somut başvurudakine benzer şikâyetleri *Kadir Toprak* ([GK], B. No: 2022/2407, 9/10/2024) kararında incelemiş; anılan kararda, esas hakkındaki mütalaanın sunulmasının başvuruya konu yargılama sürecinde ortaya çıkan ve mahkeme kararını esaslı şekilde değiştirebilecek nitelikte bir işlem olduğunu belirtmiştir (*Kadir Toprak*, § 30).

27. Savunma için gerekli zaman ve kolaylıklara sahip olma hakkı, makul sürede yargılanma hakkı ile birlikte değerdendirilmek zorundadır. Makul sürede yargılanma hakkı,

adil yargılanma hakkının diğeri bir yönü olduğı gibi Anayasa'nın 141. maddesinin “*Davalaların... mümkün olan süratle sonuçlanması, yargının görevidir.*” biçimindeki dördüncü fıkrasının da gereğidir. Bu durumda gerekli zamana ve kolaylıklara sahip olma hakkının makul sürede yargılanma hakkı ile dengelenmesi gerekmektedir (*Ahmet Zeki Üçok* [1. B.], B. No: 2013/1966, 25/3/2015, § 51).

28. Ceza muhakemesi sistemimizde sanığın duruşmada hazır bulunması sanık açısından bir hak olduğı kadar aynı zamanda yükümlülük olarak da kabul edilmiştir. Sözlü yargılama olan ceza yargılamasında duruşmayı takip etmeyen sanıkların kendi kusurlarından bir hak çıkarması mümkün görünmemektedir. Ayrıca sanıkların duruşmayı takip etmemeleri durumu ceza davasının yürütülmesini sekteye uğratma riski oluşturmaktadır. Bundan dolayı da kovuşturmanın zamanaşımına uğraması ve hakkaniyete uygun bir yargılama yapılamaması gibi tehlikeler ortaya çıkabilecektir (bazı eklemelerle birlikte bkz. *Mehmet Fırat ve Yılmaz Altınkum* [2. B.], B. No: 2021/62656, 22/5/2024, § 14).

29. Somut olayda başvuru iddianame tebliğ edilmiştir (bkz. § 7). Başvuru, hakkındaki suçlamalardan haberdar edilmiş ve savunma için gerekli hazırlığı yapabileceğı zaman başvuruya verilmiştir. Ceza infaz kurumunda tutuklu bulunan başvuru, yargılamanın ilk duruşmasına SEGBİS aracılığıyla katılmış ve kovuşturma aşamasında savunmasını yapmıştır (bkz. § 8). İlk duruşma sonrasında yeni duruşma tarihi başvuruya tefhim edilmiş olup celse arasında ilgili Duruşma Tutanağı ve dosyadaki diğeri evrak da ayrıca tebliğ edilmiştir (bkz. § 9). Başvuru, ikinci duruşma öncesinde gerçekleşen tahliden sonraki celselere ise katılmamıştır.

30. Başvurucunun yokluğunda gerçekleştirilen diğeri celselerde sahte olduğı iddia edilen çıkış formu üzerinde kriminal inceleme yapılmış ve belgede tahrifat yapıldığını gösteren adli tıp raporu temin edilmiştir. Başvuru, adli tıp raporuna yönelik itirazlarını yazılı olarak dosyaya sunabilmiştir (bkz. § 10). Ayrıca anılan celselerde Olay Tutanağı'nda imzası bulunan kolluk görevlileri A.K. ve S.Y. dinlenmiştir. Tanıklar genel itibarıyla tutanak içeriğini tekrar etmiştir (bkz. § 11). Mahkemece diğeri celselerde başvurucu savunma hakkının sağlanması amacıyla istinabe yazısı yazılmış ve yine başvurucu ulaşılması amacıyla adres araştırması yapılmıştır (bkz. §§ 12, 13). Tespit edilen adresler doğrultusunda yazılan istinabe talepleri ise başvurucu tebligat yapılmadığı gerekçesiyle iade edilmiştir. Bunun üzerine Mahkeme, on üçüncü celsede başvurunun yokluğunda anılan suçtan mahkûmiyetine karar vermiştir (bkz. § 14).

31. Somut olayda başvuru, katıldığı birinci celsede kovuşturmanın esasıyla ilgili savunmasını yapmış ve duruşmanın devam edeceği ikinci celse tarihinden haberdar edilmiştir. Mahkeme, başvurunun duruşmadan bağışık tutulmasına karar vermemiştir. Başvuru, ceza infaz kurumundan tahliye edildikten sonra yapılan duruşmalara da katılmamıştır. Başvurucunun diğeri duruşmalarda hazır bulunmaması kendi iradesinin bir sonucu olarak ortaya çıkmıştır. Bu durumda başvurunun duruşmaya katılma yükümlülüğünü yerine getirdiğı söylenemeyecektir. Diğeri taraftan Mahkemece başvurunun tespit edilen birçok adresine tebligat çıkarılmak ve istinabe yazısı yazılmak suretiyle başvurucu ulaşmaya yönelik işlem yapıldığı da görülmüştür. Öte yandan başvuru, adli tıp raporu, tanık beyanları ve esas hakkında mütalaa gibi esaslı nitelikte işlemlerin yer aldığı duruşma tutanaklarının içeriğini UYAP vasıtasıyla öğrenmiş; bu doğrultuda adli tıp raporuna yönelik itirazlarını dosyaya sunabilmiştir.

32. Son olarak başvuruya konu olayda kovuşturma aşamasında yargılamanın seyrini değiştirecek yeni bir delil ortaya çıkmadığı gibi açıklanan esas hakkındaki mütalaada da iddianamede açıklanan olaylar ve suç nitelemesi aynen tekrar edilmiştir. Öte yandan başvuru, istinaf aşamasında gerekçeli karardan sonra esas hakkındaki mütalaaya karşı yazılı olarak iddia ve itirazlarını dile getirmiş; başvurunun bu iddia ve itirazları istinaf aşamasında incelenmiştir. Ayrıca başvuru dosyası incelendiğinde silahların eşitliği ve çelişmeli yargılama ilkelerine aykırı olarak başvurucuya delillerini sunma ve inceletme ile itiraz etme hususlarında uygun olanakların sağlanmadığına ilişkin bir delil de bulunmamaktadır. Dolayısıyla yargılama bir bütün olarak değerlendirildiğinde -somut olayın özel koşullarında- başvurunun savunma için gerekli zaman ve kolaylıklara sahip olma hakkına yönelik bir ihlalin bulunmadığının açık olduğu görülmektedir (Benzer yönde değerlendirmeler için bkz. *Resul Kılıç* [1. B.], B. No: 2022/4755, 14/10/2025, §§ 16, 17).

33. Açıklanan gerekçelerle başvurunun *açıkça dayanaktan yoksun olması* nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmesi gerekir.

### III. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. Savunma için gerekli zaman ve kolaylıklara sahip olma hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın *açıkça dayanaktan yoksun olması* nedeniyle KABUL EDİLEMEZ OLDUĞUNA,

B. Yargılama giderlerinin başvuru üzerinde BIRAKILMASINA 14/1/2026 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.